

COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME
EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS

© Министерство на правосъдието на Република България, mjs.bg. Разрешението за повторно публикуване на този неофициален превод е предоставено единствено за целите на включването му в базата данни HUDOC на ЕСПЧ.

© Ministry of Justice of the Republic of Bulgaria, mjs.bg. Permission to re-publish this non-official translation has been granted for the sole purpose of its inclusion in the Court's database HUDOC.

СЪВЕТ НА ЕВРОПА

ЕВРОПЕЙСКИ СЪД ПО ПРАВАТА НА ЧОВЕКА

ПЕТО ОТДЕЛЕНИЕ

ДЕЛО ШИШМАНОВ срещу БЪЛГАРИЯ

(Жалба № 37449/02)

РЕШЕНИЕ

СТРАСБУРГ

8 януари 2009 г.

ОКОНЧАТЕЛНО

08/04/2009

Решението може да претърпи корекции по формата.

По делото „Шишманов“ срещу България,

Европейският съд по правата на човека (Пето отделение), на заседание в състав:

Пеер Лоренцен, *председател*,
Райт Марусте,
Карел Юнгвирт,
Ренате Йегер,
Изабел Беро-Льофевр,
Миряна Лазарова Трайковска,
Здравка Калайджиева, *съдии*,

и Клаудия Вестердик, *секретар на отделението*

След като заседава при закрити врата на 2 декември 2008 г.,

Постанови следното решение, прието на горепосочената дата:

ПРОЦЕДУРА

1. Делото е заведено по жалба (№ 37449/02) срещу Република България, подадена на 26 декември 2000 г. в Европейския съд по правата на човека на основание на член 34 от Конвенцията за защита на правата на човека и основните свободи („Конвенцията“) от българския гражданин г-н Антон Маринов Шишманов („жалбоподател“).

2. Жалбоподателят се представлява от г-н В. С. Стоянов, адвокат в Пазарджик. Българското правителство („Правителството“) се представлява от своя агент г-жа М. Коцева от Министерството на правосъдието.

3. На 9 ноември 2006 г. Съдът реши да уведоми Правителството за подадената жалба. Както позволява член 29 § 3 от Конвенцията, Съдът реши също така да разгледа едновременно допустимостта и съществуването на жалбата.

ОТНОСНО ФАКТИТЕ**I. ОБСТОЯТЕЛСТВАТА ПО СЛУЧАЯ**

4. Жалбоподателят е роден през 1946 г. и живее в Пловдив.

5. С решение от 20 ноември 1997 г. Пловдивският окръжен съд признава жалбоподателя за виновен за това, че е отправил заплахи за убийство срещу две лица, и го осъжда на три месеца лишаване от свобода. В решението се постановява, че присъдата трябва да бъде

изтърпяна по най-облекчения затворнически режим, наречен „лек режим“. Това решение влиза в сила на 7 юли 2000 г.

6. На 21 юли 2000 г. жалбоподателят е арестуван от полицията и отведен в Пловдивския затвор, за да излежи присъдата си.

А. Условията на задържане на жалбоподателя в Пловдивския затвор

7. Жалбоподателят е настанен в Пловдивския затвор на 21 юли 2000 г. и е освободен на 18 октомври 2000 г.

8. Според доклад на администрацията на Пловдивския затвор, представен от Правителството, лицето е затворено в килия с площ 28 квадратни метра, със санитарен кът с площ около 3 квадратни метра. През въпросния период броят на затворниците в същата килия е вариал от осем до дванадесет.

9. В същия доклад се посочва, че вратата на килията е била отворена през целия ден и че прозорците са били достатъчно широки, за да бъде възможен достъпът на естествена светлина и проветряването на помещенията.

10. От своя страна жалбоподателят твърди, че вратата на килията е била затворена през целия ден, въпреки че температурата е била над 40 градуса. Прозорците са били малки и покрити с метални капаци. Според жалбоподателя вентилацията на помещенията е била недостатъчна. Той твърди още, че в килията е имало пушачи и че поради цигарения дим той е страдал от задушаване и упорита кашлица.

11. Всички затворници са имали право на един час престой на открито дневно. От 28 септември 2000 г. и след разрешение на директора на затвора, жалбоподателят е можел да прекарва на открито допълнително тридесет минути дневно.

12. От 21 до 23 септември 2000 г. жалбоподателят е бил настанен в наказателна килия, тъй като е отправил обиди срещу помощния медицински персонал на затвора. В доклад на директора на Пловдивския затвор, представен от Правителството, се посочва, че затворът е разполагал с осем наказателни килии, всяка от които била с размери 1,75 на 2,75 метра. В тях имало дървено легло на пода. В дисциплиналната килия нямало тоалетна, но задържаните били отвеждани до санитарните възли най-малко три пъти дневно. Наказаните затворници са имали също така право на един час престой на открито дневно.

13. Според удостоверение на директора на Пловдивския затвор от 26 август 2002 г., представено от жалбоподателя, последният е излежал присъдата си в условията на „общ“, а не на „лек“ затворнически режим.

Б. Хранителният режим на жалбоподателя и медицинското му лечение по време на престоя му в Пловдивския затвор

14. Една година преди да бъде арестуван, жалбоподателят е бил прегледан от местна медицинска комисия („комисията“), за да получи пенсия за инвалидност. Комисията констатира, че жалбоподателят страда по-конкретно от

„(...)затлъстяване от четвърта степен, висок холестерол, нарушение на поносимостта към глюкоза, високо кръвно налягане (...), чести хипертонични кризи (...), исхемична болест на сърцето (...), белодробна фиброза, придружена от дихателна недостатъчност от първа степен (...), *psoriasis vulgaris*, придружен от псориатична артропатия (...)“.

Комисията е взела решение да класифицира жалбоподателя като инвалид от втора степен.

15. В деня на арестуването му жалбоподателят е бил прегледан от лекаря на следствения арест. Жалбоподателят го е информирал, че е диабетик и че трябва да спазва подходящ хранителен режим.

16. По време на престоя си в затвора жалбоподателят се е консултирал няколко пъти с лекаря на затвора. Здравното му състояние е било редовно следено, в това число между 21 септември и 2 октомври 2001 г., когато е провел гладна стачка. Предписвани са му лекарства срещу високото кръвно налягане и по-рядко обезболяващи лекарства. Лицето е настанявано няколко пъти в помещенията на медицинската служба на затвора, за да бъде наблюдавано здравното му състояние.

17. Жалбоподателят твърди, че здравното му състояние рязко се е влошило след 45-ия ден в затвора. Имал е подутини по лицето и краката. Според него лекарят на затвора му е предписал лекарства с изтекъл срок на годност. Той е представил пред Съда фотокопие на съответната лицева страна на няколко опаковки на лекарства със срок на годност до декември 1999 и февруари 2000 г.

18. В деня след освобождаването му, на 19 октомври 2000 г., жалбоподателят е бил посетен в дома си от своя общопрактикуващ лекар, който е предписал да му се направят биологични изследвания. След получаване на резултатите от изследванията на 3 ноември 2000 г. жалбоподателят е бил хоспитализиран със следната диагноза – „некомпенсиран диабет и високо кръвно налягане“. В доклада на лекуващия лекар в болницата се посочва, че диабетът на жалбоподателя е диагностициран седем години преди това и че лечението му изисква спазване на подходящ хранителен режим. Лицето е останало в болницата до 13 ноември 2000 г.

В. Исканията на жалбоподателя за прекъсване на изпълнението на наказанието му

19. На 31 август 2000 г. лицето иска от директора на затвора да прекъсне изпълнението на наказанието му поради медицински причини. Молбата му е върната на другия ден от ръководителя на неговата затворническа група със забележката, че тя е следвало да бъде адресирана до прокуратурата или районния съд и внесена от директора на затвора.

20. Според жалбоподателя и според декларациите на други двама затворници, представени от лицето, няколко дни след това той е връчил на лекаря на затвора втора молба за прекъсване на изпълнението на наказанието му, като този път я е адресирал до районния съд, но не е получил отговор.

21. Според удостоверение на директора на Пловдивския затвор от 24 юли 2002 г. жалбоподателят не е внасял молба за прекъсване на изпълнението на наказанието му през септември 2000 г.

II. РЕЛЕВАНТНО ВЪТРЕШНО ПРАВО И ПРАКТИКА

А. Прекъсване на изпълнението на наказанието лишаване от свобода

22. Член 425 от Наказателно-процесуалния кодекс от 1974 г., действащ към момента на настъпване на фактите (по-долу „НПК“), предвиждал, че осъденият може да поиска прекъсване на изпълнението на наказанието му лишаване от свобода при тежко заболяване – до оздравяването му. Началникът на затвора също е можел да поиска прекъсване на изпълнението на присъдата на лице, лишено от свобода (член 426, алинея 2 от НПК).

23. Съгласно член 426, алинея 1 от НПК прекратяването на присъдата за повече от седем дни се разрешава от председателя на районния съд, а прекратяването за по-малко от седем дни – от районния прокурор. Съгласно член 43, алинея 2 от Правилника за прилагане на Закона за изпълнение на наказанията всички молби, адресирани до съда, се изпращат в срок до 24 часа. Алинея 3 от същия член предвижда, че към молбите за прекъсване изпълнението на наказанието се прилага мнението на началника на затвора.

Б. Законът за отговорността на държавата и общините за вреди

24. Разпоредбите на този закон, даващи възможност да се търси отговорност на държавата за вреди, понесени поради лошите условия на задържане и липсата на медицински грижи в затвора, както и

прегледът на приложимата съдебна практика, са изложени в следните актове и решения на Съда: *Добрев срещу България*, № 55389/00, §§ 40 и 41, 10 август 2006 г., *Кирилов срещу България*, №15158/02, §§ 21 и 22, 22 май 2008 г. и *Христов срещу България* (частично реш.), № 36794/03, 18 март 2008 г.

III. ТРЕТИ ОБЩ ДОКЛАД НА ЕВРОПЕЙСКИЯ КОМИТЕТ ЗА ПРЕДОТВРАТЯВАНЕ НА ИЗТЕЗАНИЯТА И НЕЧОВЕШКОТО ИЛИ УНИЗИТЕЛНО ОТНОШЕНИЕ ИЛИ НАКАЗАНИЕ (КПИ)

25. В своя трети общ доклад (CPT/Inf (93) 12), КПИ разглежда проблемите, свързани с функционирането на здравните служби в затворите и с качеството на грижите, предоставяни в затворническа среда. В относимата си част докладът гласи следното:

„(...) б. Равностойност на грижите

i) обща медицина

38. Затворническата здравна служба трябва да бъде в състояние да гарантира медицинското лечение и сестринските грижи, както и хранителния режим, физиотерапията, рехабилитацията или всяко друго специално лечение, което се налага, в условия, които са сравними с тези за населението в свободна среда. Съответно следва да бъдат установени числеността на медицинския, сестрински и технически персонал, както и предоставянето на помещения, инсталации и оборудване.

Следва да се гарантира подходящ контрол на аптеката и на разпределението на лекарствата. Освен това приготвя нето на лекарствата трябва да бъде поверено на квалифициран персонал (аптекарь, медицинска сестра и др.) (...).“

ПРАВНИ ИЗВОДИ

I. ОТНОСНО ТВЪРДЯНОТО НАРУШЕНИЕ НА ЧЛЕН 3 ОТ КОНВЕНЦИЯТА

26. Жалбоподателят твърди, че условията на задържане в Пловдивския затвор и липсата на подходящо медицинско лечение и хранителен режим са в противоречие с член 3 от Конвенцията, който гласи:

„Никой не може да бъде подложен на изтезания или нечовешко или унижително отношение или наказание.“

А. Относно допустимостта

27. Съдът установява, че това оплакване не е явно неоснователно по смисъла на член 35 § 3 от Конвенцията. Като се има предвид, че Правителството не повдига възражение относно изчерпването на всички вътрешноправни средства за защита, Съдът не счита, че е длъжен да вземе решение по собствена инициатива по този въпрос (вж. решение *Добрев* по-горе, § 112 ; вж. също така параграфи 58 до 62 по-долу).

Освен това Съдът подчертава, че няма други причини въпросното оплакване да бъде обявено за недопустимо. Следователно следва да се обяви за допустимо.

Б. По същество

1. Тези на страните

а) Жалбоподателят

28. Жалбоподателят се оплаква от лошите материални условия в Пловдивския затвор: пренаселеността на килията, липсата на светлина и вентилация в помещенията, плачевните хигиенни условия. Той твърди, че е трябвало да излежи присъдата си в условия на „лек“ режим, но на практика е бил подложен на „общ“ затворнически режим.

29. Жалбоподателят твърди, че са му предписвали лекарства с изтекъл срок на годност. В подкрепа на това твърдение е представил фотокопие на съответната лицева страна на няколко опаковки на лекарства със срок на годност, изтекъл преди датата на постъпването му в затвора.

30. Той твърди, че затворническата администрация е била информирана, че е диабетик, и че се нуждаел от спазване на подходящ за здравното му състояние хранителен режим. Давали са му обаче същата храна, както на другите затворници.

31. Според жалбоподателя лошите условия на задържане, неподходящото лечение с лекарства и липсата на подходящ хранителен режим са били причина за влошаване на здравното му състояние.

б) Правителството

32. От своя страна Правителството счита, че условията на задържане на лицето не са били нечовешки или унижителни. То отбелязва сравнително кратката продължителност на задържането на жалбоподателя: по-малко от три месеца. Според Правителството килията на жалбоподателя е била достатъчно осветена и проветрявана и е била почиствана от самите затворници. Достъпът до санитарния

кът не е бил ограничен и затворниците са имали право на един час престой на открито дневно.

33. Що се отнася до качеството на предоставяните на лицето медицински грижи Правителството твърди, че жалбоподателят на няколко пъти е преглеждан от лекаря на затвора. Получил е лечение с лекарства за своите хронични здравни проблеми. Правителството твърди, че не е установено жалбоподателят действително да е имал сериозни здравни проблеми по време на престоя си в затвора. То представя доклад на лекаря на затвора, според който здравното състояние на лицето никога не е било тежко и не е имало никаква опасност за неговия живот по време на престоя му в затвора. Към датата на този доклад, 4 януари 2006 г., в архивите на медицинската служба не е имало никакъв документ относно жалбоподателя.

34. Що се отнася до хранителния режим в затвора Правителството се ограничава с твърдението от общ характер, че предлаганата на затворниците храна е била приготвяна в съответствие с изискванията на вътрешното законодателство, така, че да задоволява потребностите от храна, и в зависимост от финансовите средства, предоставяни за тази цел.

2. Преценка на Съда

а) Принципите, изведени от съдебната практика на Съда

35. Съдът припомня, че съгласно неговата постоянна практика, за да попадне в приложното поле на член 3, лечението трябва да достигне минимална степен на сериозност. Преценката на този минимум по същество е относителна; тя зависи от съвкупността от данните по делото и по-специално от естеството и контекста на лечението, начина му на изпълнение, неговата продължителност, физическите и психични последици от него, както и понякога от пола, възрастта и здравното състояние на съответното лице (Пеерс срещу Гърция № 28524/95, § 67, ЕСПЧ 2001-III; Кудла срещу Полша [GC], № 30210/96, § 91, ЕСПЧ 2000-XI).

36. Що се отнася до лицата, лишени от свобода, член 3 налага на държавата задължението да гарантира, че всеки затворник живее в условия, които зачитат човешкото достойнство, и че начинът на изпълнение на наказанието „лишаване от свобода“ не поставя лицето в състояние на отчаяние или на изпитание, чиято сила надвишава неизбежната степен на страдание. Държавата трябва да гарантира по подходящ начин здравето и благосъстоянието на затворниците, по-специално от страна на администрацията на подходящи медицински грижи (*Муизел срещу Франция*, № 67263/01, § 40, ЕСПЧ 2002-IX; *Фарбитус срещу Латвия*, № 4672/02, § 51, 2 декември 2004 г.).

б) Прилагането на тези принципи в настоящия случай

37. Като разглежда настоящия случай, Съдът отбелязва, че жалбоподателят се оплаква от една страна от материалните условия на задържането и от друга страна от липсата на медицинско лечение и хранителен режим, отговарящ на здравното му състояние. Ето защо Съдът счита, че трябва да разгледа един след друг тези два аспекта на формулираното от жалбоподателя оплакване.

а) Материалните условия на задържане в Пловдивския затвор

38. Съдът отбелязва, че жалбоподателят е трябвало да споделя обитаема площ от двадесет и пет квадратни метра със седем до единадесет други затворници (параграф 38 по-горе). Така всеки затворник в килията е разполагал с площ между 2,08 и 3,12 квадратни метра. Съдът не може да приеме, че това пространство е достатъчно голямо, за да приюти такъв брой затворници. Съдът вече имаше възможност да установи, че такъв процент на заетост на една килия представлява пренаселеност на мястото за лишаване от свобода, която сама по себе си може да повдигне въпрос в контекста на член 3 от Конвенцията (вж., наред с други, *Островар срещу Молдова* № 35207/03, §§ 82 и 84, 13 септември 2005 г., *Худойоров срещу Русия*, № 6847/02, § 105 и 106, ЕСПЧ 2005-... (откъси), *Мелник срещу Украйна*, № 72286/01, § 103, 28 март 2006 г.).

39. Независимо от това Съдът отбелязва, че сведенията, с които разполага, сочат, че за разлика от жалбоподателите в споменатите по-горе дела, жалбоподателят е разполагал с по-голяма свобода на движение: вратата на килията е била отворена през деня и лицето е излизало на открито за час и половина дневно (параграфи 9 и 11 по-горе). Съдът отбелязва също така, че достъпът до тоалетната е бил гарантиран дори през нощта (в килията е имало санитарен кът) и че жалбоподателят не се е оплакал от липсата на дискретност, когато е трябвало да го използва. Съдът счита, че горепосочените обстоятелства са допринесли за ограничаване на отрицателните последици от пренаселеността на килията.

40. Съдът отбелязва, че периодът на престой в затвора на жалбоподателя в пренаселената килия е бил с ограничена продължителност (вж. *mutatis mutandis* *Георгиев срещу България*, № 47823/99, § 66, 15 декември 2005 г.). Той счита, че този период възлиза приблизително на два месеца (вж. параграфи 7 и 6 *in fine* по-горе). В действителност лицето е излежало остатъка от своите три месеца лишаване от свобода в помещенията на медицинската служба, където е било настанявано няколко пъти (параграф 16 по-горе) и Съдът отбелязва, че то не се е оплакало от материалните условия в тази част на затвора.

41. Освен това Съдът констатира, че жалбоподателят не е представил елементи в подкрепа на своите твърдения, според които е делеял килията си с пушачи: Лицето не е представило документи, които дават възможност да се установи, че то се е оплакало пред затворническата администрация от подобен проблем.

42. С оглед на изложените по-горе констатации Съдът не може да направи извода, че ограниченията в резултат на материалните условия на задържане на жалбоподателя сами по себе си са надвишили прага на сериозност, за да може да бъде приложен член 3 от Конвенцията. Все пак Съдът трябва да прецени положението на жалбоподателя като цяло. Ето защо той трябва да разгледа също така твърденията на жалбоподателя относно неадекватния характер на медицинското лечение в затвора и липсата на подходящ хранителен режим.

β) Медицинското лечение и хранителния режим на жалбоподателя.

43. На първо място Съдът припомня, че по делото *Сакопулос срещу Гърция*, № 61828/00, § 39, 15 януари 2004 г., той е взел предвид три критерия, за да разгледа съвместимостта на едно обезпокоително здравно състояние с продължаване на задържането на жалбоподателя: а) здравното състояние на лицето, б) качеството на предоставените грижи и в) целесъобразността на задържането на лицето в затвора с оглед на здравното му състояние (вж. също така *Худобин срещу Русия*, № 59696/00, § 92, ЕСПЧ 2006 г.-... (откъси)). Съдът счита, че тези критерии са релевантни и в настоящия случай.

44. Съдът отбелязва, че жалбоподателят е имал много хронични здравни проблеми. Той е страдал от диабет, високо кръвно налягане, исхемична болест на сърцето и белодробна фиброза (параграф 14 по-горе). Въз основа на данните, с които разполага, Съдът обаче не счита, че посочените по-горе здравни проблеми, въпреки че са много и обезпокоителни, по принцип са били несъвместими със задържането на жалбоподателя в затвора. Съдът отбелязва, че затворническите органи в действителност са осигурили редовното следене на здравното състояние на жалбоподателя и възможността да го настанят в медицинския пункт на затвора (параграф 16 по-горе).

45. След това Съдът отбелязва, че твърденията на жалбоподателя, според които той не ползвал хранителен режим, подходящ за потребностите на диабетик, и е получавал лекарства с изтекъл срок на годност, са свързани с качеството на грижите, които са му били предоставяни.

46. Съдът констатира, че твърдението на лицето, според което то е имало нужда от специален хранителен режим заради своя диабет, се потвърждава от другите данни в преписката (вж. доклада на лекуващия лекар в болницата, параграф 18 по-горе) и че Правителството не го е оспорило (параграф 34 по-горе). Съдът отбелязва също така, че

Правителството не е представило подробна информация относно предлаганата храна на лишените от свобода в Пловдивския затвор (менюто, продуктите използвани за приготвяне на ястията или обема на предлаганите порции), още по-малко относно хранителния режим на жалбоподателя (*ibidem*). Обезпокоителното здравно състояние на лицето след освобождаването му изглежда потвърждава тезата за липса на подходящ хранителен режим по време на задържането му в затвора: той е бил хоспитализиран с диагноза „некомпенсиран диабет“ (вж. параграф 18 по-горе).

47. Съдът счита, че твърдението на жалбоподателя, че е получавал лекарства с изтекъл срок на годност, също се потвърждава от доказателствата, с които разполага: копие на опаковките на лекарства с изтекъл срок на годност (параграф 17 по-горе); здравното състояние на жалбоподателя в дните след освобождаването му (параграф 18 по-горе). Правителството не е направило забележки по този въпрос (вж. параграф 33 по-горе).

48. След като взе под внимание всички доказателства, с които разполага, и като прилага принципите на своята съдебна практика относно установяването на фактите (вж. *Фарбтус срещу Латвия*, № 4672/02, § 54, 2 декември 2004 г.), Съдът счита за установено „извън всякакво разумно съмнение“, че жалбоподателят не е могъл да спазва хранителен режим, съобразен с неговото заболяване, и че е получавал лекарства с изтекъл срок на годност по време на задържането му в затвора.

49. В светлината на тази констатация Съдът счита, че затворническата администрация не е взела необходимите мерки, за да осигури на жалбоподателя медицински грижи, съобразени с обезпокоителното му здравно състояние. В настоящия случай тези мерки предполагаха, между другото, по-ефективен контрол на предписваните лекарства и възможността жалбоподателят да спазва специален хранителен режим. Освен това значението на този вид мерки за доброто функциониране на медицинските услуги в затвора е подчертано от КПИ в неговия трети общ доклад (вж. параграф 25 по-горе). Съдът счита, че тези пропуски на затворническата администрация са изложили на опасност здравето на жалбоподателя: хранителният режим е бил част от лечението на диабета на лицето и са му предписали лекарства с изтекъл срок на годност. Съдът счита, че това положение е недопустимо от гледна точка на член 3 от Конвенцията.

в) Заключение на Съда

50. В заключение, след като анализира положението на жалбоподателя като цяло, и най-вече с оглед на своята констатация, че лицето не е ползвало медицински грижи, съобразени със здравното му

състояние (липса на подходящ хранителен режим и предписване на лекарства с изтекъл срок на годност), Съдът счита, че лицето е било подложено на отношение, противоречащо на член 3.

51. Следователно налице е нарушение на тази разпоредба на Конвенцията.

II. ОТНОСНО ТВЪРДЯНОТО НАРУШЕНИЕ НА ЧЛЕН 13 ОТ КОНВЕНЦИЯТА

52. Жалбоподателят се оплаква, че по българското право не е разполагал с вътрешноправни средства за защита, за да се предотврати твърдяното нарушение на член 3 от Конвенцията. Като се позовава на член 6 § 1 от Конвенцията, той се оплаква освен това, че молбите му за прекъсване на изпълнението на наказанието му лишаване от свобода не са били разгледани от вътрешните съдилища. Съдът счита, че тези твърдения следва да бъдат разгледани в светлината на член 13 от Конвенцията, който гласи:

„Всеки, чиито права и свободи, провъзгласени в тази Конвенция, са нарушени, има право на ефикасни правни средства за тяхната защита пред съответните национални власти, дори и нарушението да е извършено от лица, действащи при упражняване на служебни функции.“

53. Правителството твърди, че жалбоподателят е можел да подаде жалба въз основа на член 1 от Закона за отговорността на държавата и общините за вреди, за да получи обезщетение за вреди, нанесени поради лошите условия на задържане и твърдяната липса на подходящи медицински грижи. Правителството се позовава на редица решения на вътрешните правораздавателни органи и твърди, че в тази област има добре установена съдебна практика. То подчертава, че претенциите на ищите в тези дела са били напълно или частично приети от вътрешните съдилища.

54. Жалбоподателят изтъква, че решенията на вътрешните съдилища, споменати от Правителството, датират от 2005 г. и че тази съдебна практика се е променила след като той е бил освободен от затвора. Той твърди, че през 2005 г. срокът на давност за неговите претенции, който в българското право е пет години, е бил вече напълно изтекъл. Той отбелязва също така, че нито едно от споменатите решения не е взето от съдилища от неговия регион и че поради малкия брой на въпросните претенции тези дела не са били разгледани от най-висшата юрисдикция в страната – Върховният касационен съд.

Относно допустимостта

55. Съдът отбелязва, че Наказателно-процесуалният кодекс от 1974 г. предвижда възможността жалбоподателят да поиска от районния съд или от прокуратурата да прекъсне изпълнението на наказанието му, за да може да се лекува извън затвора (параграфи 22 и 23 по-горе), което щяло да позволи на лицето да избегне липсата на подходящи медицински грижи в затвора. Що се отнася до упражняването на този иск Съдът отбелязва, че първата молба на лицето за прекъсване на изпълнението на наказанието му не е била адресирана до компетентните органи (параграф 19 по-горе). Жалбоподателят твърди, че през септември 2000 г. е внесъл втора молба за прекъсване на изпълнението на наказанието му при лекаря на затвора и че тя не е била изпратена на районния съд. Удостоверението, изготвено от директора на затвора обаче удостоверява, че през септември 2000 г. лицето не е внасяло молба за прекъсване на изпълнението на неговото наказание чрез затворническата администрация. (параграф 21 по-горе). Съдът счита, че данните, с които разполага в случая, не му позволяват да установи „извън всякакво разумно съмнение“ дали жалбоподателят е сезирал в надлежна форма компетентните органи, за да постановят решение относно неговия иск за прекъсване на изпълнението на наказанието и дали затворническата администрация му е попречила да заведе този иск.

56. Разбира се, лекарят, отговарящ за лечението на лицето, или отговорникът на неговата група са могли по собствена инициатива да поискат прекъсване на изпълнението на наказанието на жалбоподателя (параграф 22 *in fine* по -горе). Съдът посочва, че в настоящия случай пасивното поведение на затворническата администрация подлежи на критика. Независимо от това, с оглед на член 13 от Конвенцията, е важна констатацията, че жалбоподателят е имал на разположение възможността да поиска прекъсване на изпълнението на наказанието му и че упражняването на този иск е можело да му позволи да предотврати липсата на подходящи медицински грижи в затвора.

57. Освен това Съдът отбелязва, че жалбоподателят е можел да адресира своите оплаквания относно условията на задържане и липсата на медицинско лечение до директора на Централното управление на местата за лишаване от свобода или до прокуратурата (вж. например *Йоргов срещу България* № 40653/98, § 46, 11 март 2004 г.).

58. Що се отнася до съществуването във вътрешното право на способности за подаване на иски за обезщетение Съдът припомня, че в други дела срещу България вече е имал възможност да констатира, че действието въз основа на член 1, алинея 1 от Закона за отговорността на държавата и общините за вреди по принцип е ефективно

вътрешноправно средство за защита за предотвратяване на вредите, понесени поради лошите условия на задържане или липсата на подходящо медицинско лечение в затвора

(Христов (частично решение) по-горе; Кирилов по-горе, § 43), въпреки че в отделни случаи това действие се е оказало неефикасно поради особени причини в случая (вж. например, *Йовчев срещу България* № 41211/98, §§ 146 и 147, 2 февруари 2006 г.).

59. Следва да се отбележи, че жалбоподателят не е направил това обжалване и че според него то е неефикасно. Съдът обаче счита, че от представените от жалбоподателя аргументи не може да се направи изводът, че в настоящия случай обжалването е неефикасно.

60. Съдът вече е имал възможност да отбележи, че от 2003 г. насам съдебната практика на вътрешните съдилища по този въпрос се е променила (Кирилов по-горе, § 43). По това време нормативно установеният срок на давност за претенциите на жалбоподателя (пет години) все още не е бил изтекъл. Освен това вътрешните правораздавателни органи са предоставили обезщетения за влошаване на здравето на затворник поради липсата на подходящи медицински грижи и лошите материални условия в затвора (вж. решенията и присъдите, изброени в решението Кирилов по-горе § 22). Върховният касационен съд също е разгледал подобни искове (Кирилов по-горе, § 22).

61. Съдът няма да разсъждава по въпроса дали изходът от подобна процедура е щял да бъде благоприятен за жалбоподателя. Важна в конкретния случай е констатацията, че ако жалбоподателят е бил завел такова дело пред вътрешните правораздавателни органи, те са щели да разгледат неговите твърдения за лоши условия на задържане и за неподходящо медицинско лечение и евентуално биха могли да му предоставят обезщетение за понесените вреди.

62. В заключение Съдът счита, че твърдението на жалбоподателя, че не е разполагал с ефективни вътрешноправни средства за защита, за да бъдат предотвратени твърдените нарушения на член 3 от Конвенцията, е явно неоснователно. От това следва, че това оплакване е недопустимо и следва да бъде отхвърлено съгласно член 35 §§ 3 и 4 от Конвенцията.

III. ОТНОСНО ПРИЛАГАНЕТО НА ЧЛЕН 41 ОТ КОНВЕНЦИЯТА

63. Съгласно член 41 от Конвенцията

„Ако Съдът установи, че е имало нарушение на Конвенцията или на Протоколите към нея и ако вътрешното право на съответната Високодоговаряща страна допуска само частично обезщетение, Съдът, ако е необходимо, постановява предоставянето на справедливо обезщетение на потърпевщата страна.“

А. Вреди

64. Жалбоподателят претендира за 2 200 евро за нанесени вреди, които е понесъл, без да уточнява дали исканата сума е за неимуществени или имуществени вреди.

65. Правителството не е направило коментари по този въпрос.

66. Тъй като това искане може да бъде изтълкувано като включващо претенциите за понесени имуществени вреди, Съдът счита, че тези претенции не са подкрепени. От друга страна, той счита, че жалбоподателят е понесъл известни неимуществени вреди вследствие на неспазване на задължението да му се осигури адекватно медицинско лечение и подходящ хранителен режим. Като решава по справедливост, Съдът счита, че е уместно на жалбоподателя да се предостави цялата искана сума от 2 200 евро за неимуществени вреди.

Б. Разноски по делото

67. Жалбоподателят претендира също така за 2 000 евро за адвокатските разноски, направени пред Съда. Той представя договора със своя адвокат и иска предоставената сума да бъде преведена пряко по сметката на неговия представител.

68. Правителството не е представило забележки по този въпрос.

69. Съгласно съдебната практика на Съда разноските на жалбоподателя могат да бъдат възстановени само доколкото е установена истинността им, необходимостта от тях и разумният им размер.

70. В случая Съдът отбелязва, че в договора, сключен между жалбоподателя и неговия представител, не влиза хонорарът на представителя, а е договорено, че на адвоката ще бъде платено възнаграждение в зависимост от размера на сумата, предоставена от Съда като разноски по делото. Следователно, като счита, че жалбоподателят е оставил на Съда да прецени какви са разходите по делото, като вземе предвид данните, с които разполага и посочените по-горе критерии, той предоставя на лицето сумата от 850 евро, които следва да се преведат по банковата сметка на неговия представител.

В. Лихви за забава

71. Съдът счита за уместно лихвата за забава да се изчислява на основата на пределната ставка по заеми на Европейската централна банка, към която се добавят три процентни пункта.

КАТО ВЗЕ ПРЕДВИД ГОРЕПОСОЧЕНИТЕ СЪОБРАЖЕНИЯ,
СЪДЪТ ЕДИНОДУШНО

1. *Обявява* жалбата за допустима що се отнася до оплакването, извлечено от член 3 от Конвенцията, и за недопустима в останалата част;
2. *Установява*, че е налице нарушение на член 3 от Конвенцията;
3. *Отсъжда*
 - а) че държавата ответник трябва да заплати на жалбоподателя в срок от три месеца от датата, на която решението стане окончателно съгласно член 44 § 2 от Конвенцията следните суми, които да се конвертират в български лева по курса към деня на разплащането:
 - i. 2 200 (две хиляди и двеста) евро за неимуществени вреди, плюс евентуалната сума за данъци;
 - ii. 850 (осемстотин и петдесет) евро за разноси по делото, които следва да се преведат по банковата сметка на представителя, плюс евентуалната сума за данъци, дължими от жалбоподателя;
 - б) че от изтичането на упоменатия по-горе тримесечен срок до плащането се дължи проста лихва върху горепосочените суми в размер, равен на пределната ставка по заеми на Европейската централна банка, към която се добавят три процентни пункта;
4. *Отхвърля* останалата част от претенцията на жалбоподателя за справедливо обезщетение.

Изготвено на френски език и известно писмено на 8 януари 2009 г., в съответствие с член 77 §§ 2 и 3 от Правилника на Съда.

Клаудия Вестердик
Секретар на отделението

Пеер Лоренцен
Председател